

26 . Alba Iulia | Punct: Dealul Furcilor - Monolit | Anul: 2005

Anul: 2005

Cod RAN: 1026.22

Perioade: Preistorie, Protoistorie, Antichitate, Evul Mediu

Epoci: Epoca bronzului, Hallstatt, La Tène, Epoca romană târzie, Epoca migrațiilor

Tipuri sit: locuire

Categorii sit: Domestic, Industrial, Neatribuit

Autori: George Valentin Bounegru, Radu Ciobanu, Horia Ciugudean, Ilie Lascu, Vasile Moga, Radu Oța, Cristinel Plantos

Instituții: Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia

Raport

În perioada 22.06.2005–15.09.2005 s-a desfășurat a treia campanie de cercetări arheologice preventive menite să elibereze de sarcină istorică suprafața de teren, proprietate S.C. Roșia Montană Gold Corporation SA, din zona de SV a municipiului Alba Iulia, punct Dealul Furcilor-Monolit, situat în vecinătatea sudică a Întreprinderii de materiale de construcții Monolit SRL. Pe zona în care se desfășoară cercetările urmează să se ridice un cartier de locuințe.

Zona supusă cercetărilor este delimitată de Întreprinderea Monolit spre N, Întreprinderea. Apulum” SA spre E, Drumul Județean 107 A spre V și un complex de agrement spre S. În partea de N a cursului Mureșului există o serie de terase ce au asigurat condiții prielnice dezvoltării unor structuri de locuire stabile, eșalonate din preistorie până în epoca modernă. Prima dintre aceste terase situată mai jos de platoul Dealul Furcilor constituie aria supusă investigațiilor. Terenul în chestiune fusese în întregime destinat în perioada modernă lucrărilor agricole, iar relieful prezenta o ușoară pantă coborâtoare de la N spre S.

Obiectivul cercetării în campania 2005 l-a constituit investigarea unei suprafețe de teren din zona de S a perimetrului din 2004 și precizarea ariei ocupate de locuirile din epoca bronzului și din prima vârstă a fierului și precizarea caracterului descoperirilor din perioada post-romană. În anul 2004, în acest perimetru au fost trasate un număr de cinci secțiuni, în care au fost descoperite două locuințe din Hallstatt-ul timpuriu, o locuință aparținând culturii Basarabi și materiale arheologice din sec. IV-V. În campania din 2005 s-a trecut la cercetarea exhaustivă a zonelor de interes arheologic prin trasarea de secțiuni și casete, în funcție de descoperirile semnalate. Numerotarea acestor secțiuni și casete s-a făcut în raport cu numărul ultimei secțiuni din 2004 (S056). Au fost trasate un număr de 53 de secțiuni, două suprafețe și 38 de casete.

Din punct de vedere stratigrafic zona cercetată prezintă o relativă unitate redată cel mai bine prin secțiunile S098, S077 și S095 situate pe o axă imaginară NE-SV. Situația stratigrafică se prezintă astfel: stratul vegetal, sol negru în care se găsesc materiale din prima vârstă a fierului, materiale romane și materiale post-romane. Stratul vegetal are o grosime ce variază de la 0,20 m, în zona secțiunii S098, la 0,26 m în zona secțiunii S095. Sub stratul vegetal se găsește un sol negru în care au fost descoperite materiale arheologice. Grosimea solului negru variază între 0,20-0,70 m, în zona secțiunii S098, și 0,26-0,94 m, în zona secțiunii S095. Sub solul negru se găsește solul galben steril, care a fost observat la 0,70 m, în zona secțiunii S098 și la 0,94 m în zona secțiunii S095. Este de menționat că nu a fost observat un strat de cultură care să poată fi legat de descoperirile din prima vârstă a fierului sau perioadei post-romane, toate complexele arheologice au fost identificate în solul negru.

Locuirea din prima vârstă a fierului

Descoperirile din prima vârstă a fierului aparțin orizontului cu ceramică canelată de tip Gava și culturii

Basarabi. Materiale arheologice aparținând orizontului cu ceramică canelată de tip Gava au fost descoperite în toată zona supusă cercetării. Au fost descoperite opt locuințe, câte una în S058/Cas1, S060, S063, Sp02, S070, S073, S074 și două în S082, șase gropi rituale în S057, S068, S071, S074, S077. Este de presupus și existența unui atelier metalurgic în Sp01, aici fiind descoperite fragmente de creuzete care prezintă urme de ardere secundară și mai multe piese de bronz. Într-o nișă săpată în peretele locuinței din Sp.02 a fost descoperit un craniu de bovină. Se poate observa o densitate crescută a complexelor în zona secțiunilor S058-S073 și S077-S070 și densitate scăzută în zona secțiunilor S089-S096, zonă care poate fi presupusă ca fiind o limită a așezării. Este de menționat că nu a fost observat un strat de cultură care să poată fi atribuit locuirii hallstatt-iene, complexe ale acestei epoci fiind conturate într-un sol negru în care au fost conturate și complexe aparținând culturii Basarabi și cele ale perioadei postromane. Din inventarul complexelor fac parte numeroase materiale ceramice, materiale osteologice și în unele cazuri și piese de bronz. Singurele materiale cu valoare cronologică descoperite în campania 2005 sunt materialele ceramice iar piesele de bronz au o circulație largă și nu oferă indicii cronologice. În campania din 2005 nu a fost descoperită nici o piesă de fier. Formele și decorul ceramicii își găsesc cele mai bune analogii în nivelul trei al așezării de la Teleac.

Descoperirile aparținând perioadei mijlocii a primei vârste a fierului sunt reprezentate de materiale aparținând culturii Basarabi. Au fost descoperite complexe în următoarele secțiuni S069, S074, S099, S100, S101. Este de menționat faptul că nu a fost sesizat un nivel de depuneri aparținând culturii. Au fost descoperite patru locuințe: două locuințe de suprafață, în S074 și două locuințe semiadâncite în S069, o vatră în imediata apropiere a locuințelor din S074 în S075 și șase gropi de provizii, câte una în S075 și S100 și câte două în S099 și S101. Forma și dimensiunile locuințelor de suprafață nu se poate preciza, iar cele semiadâncite sunt de formă ovală. Singurele materiale atribuite culturii Basarabi cu valoare cronologică sunt cele ceramice. Decorul ceramicii constă din: motive imprimate, benzi în formă de „S”-uri, benzi paralele crestate oblic (așa numitul „șnur fals”) și caneluri și fațete. Proporția ceramicii decorate este redusă, decorul imprimat și șampilat este mult mai puțin frecvent și realizat neîngrijit. De asemenea formele ceramice își găsesc analogii în formele din faza târzie a culturii. În interiorul complexelor nu au fost descoperite piese de metal. Materialul prezentat își găsește cele mai bune analogii în descoperirile de la Chendu fiind datate în faza târzie de dezvoltare a culturii Basarabi.

Locuirea postromană se întinde în zona de terasă a suprafeței cercetate în 2005. În campania din 2005 au fost cercetate 15 complexe aparținând acestei perioade. 13 dintre acestea reprezintă locuințe semiadâncite, la care se adaugă două gropi menajere din secțiunile 073 și 087. Locuințele au un plan rectangular, lungimea laturilor variind între 2,60 și 3,86 m, cu suprafața cuprinsă între 7 și 13 m². Sunt prevăzute de obicei cu gropi de stâlpi în cele patru colțuri, care susțineau acoperișul. O excepție o reprezintă locuința din S067 care nu are o formă regulată, gropi de stâlpi sau podină. Majoritatea prezintă o podină de lut bătătorit. În interiorul locuințelor au fost descoperite numeroase materiale romane refolosite, constând din fragmente de cărămizi sau de monumente din piatră. În marea lor parte provin de la edificiile romane identificate în imediata apropiere, dar există și materiale aduse probabil din zona intra muros a orașelor sau din necropola de pe Dealul Furcilor-Podei. Din cele 13 locuințe, trei nu au fost cercetate în totalitate și ca atare au fost conservate pentru campania următoare.

Inventarul ceramic al locuințelor este extrem de bogat, marea majoritate fiind însă în stare fragmentară. Ca forme predomină vasele-borcan, lucrate la roata rapidă din pastă de culoare cenușiu-negricioasă. Foarte importantă din punct de vedere cronologic dar redusă cantitativ este categoria ceramicii fine de culoare cenușie, decorată cu motive lustruite în rețea. Un singur vas din această categorie a putut fi reconstituit, dar numai în proporție de 80%. În această campanie nu au fost descoperite materiale ceramice șampilate.

În afara ceramicii, ca material special, din locuințe provin și opt piepteni de os bilaterali, precum și unul cu mâner dreptunghiular cu colțurile rotunjite, decorat cu motive circulare pe una din plăcuțele mediane. Acest tip de pieptene este încadrat în tipul Nikitina III și este datat în a II-a jumătate a sec. IV și prima jumătate a sec. V. Dintre cei bilaterali, unul are capetele traforate. O analogie o avem la Timișoara - Freidorf, datată la începutul sec. V. Ceilalți oferă o încadrare mai largă între limitele cronologice ale sec. IV-VI. Au mai fost descoperite fusaiole din lut de formă bitronconică, cu sau fără decor, sau lucrate dintr-un perete de vas șlefuit, pietre de ascuțit, verigi din fier, lame de cuțit din fier fragmentare și numeroase cuie

tot din fier sau din bronz. O mențiune aparte se cuvine să acordăm celor trei monede de bronz găsite în interiorul locuințelor. Monedele sunt din perioada dinastiei Severilor, respectiv de la Septimius Severus, Caracalla și Severus Alexander. Starea de conservare este slabă. Pe baza inventarului ceramic, locuirea postromană poate fi încadrată în limitele mai largi ale sec. IV-V, datare care este susținută de existența ceramicii cenușii cu decor lustruit dar și de prezența celor două categorii de piepteni de os mai sus menționați.

Continuarea cercetărilor arheologice la Alba Iulia punct Dealul Furcilor-Monolit, în zona de SV a perimetrului cercetat în 2004 au dus la conturarea în această zonă a două așezări din prima vârstă a fierului și a unei așezări postromane. În cursul campaniilor viitoare de cercetare vom extinde perimetrul săpăturilor în apropierea unor complexe puse în evidență deja și se vor demara investigații asupra zonelor necercetate.

Note

- K. Horedt, Morești-Grabungen in einer vor-und frühgeschichtlichen Siedlung in Sieberburgen, Ed. Kriterion, București, 1979.

V. Vasiliev, A. Zryni, Așezarea și mormintele din prima epocă a fierului de la Chendu (jud Mureș), Apulum 24, 1987, p. 91-118.

V. Vasiliev, I. Al. Aldea, H. Ciugudean, Civilizația dacică timpurie în aria intracarpatică a României. Contribuții arheologice: așezarea fortificată de la Teleac, Ed. Dacia, 1991.

Informații suplimentare online

[Raportul 3313 din cronică.cimec.ro](http://raportul3313.din.cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://localizare.pe.harta.folosind.mapserver.cimec.ro)
